

Cem, S. (2026). Kadınlara yönelik sosyal hizmet politikaları: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) büyükşehir belediyeleri üzerine bir inceleme. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 7 (1)

ARAŞTIRMA | RESEARCH

Başvuru Tarihi: 02/03/2026

Kabul Tarihi: 30/03/2026

**KADINLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET POLİTİKALARI: CUMHURİYET HALK PARTİSİ (CHP)
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

**Social Service Policies for Women: A Study on Republican People's Party (RPP) Metropolitan
Municipalities**

Sırrı CEM¹

¹Ege Üniversitesi, sirri.cem@ege.edu.tr, 0000-0003-3751-4841

Öz

Modern dünya düzeninde ekonomik ve teknolojik gelişmelerin bireylerin ihtiyaç hiyerarşisini dönüştürmesi, sosyal devlet ve sosyal belediyecilik anlayışını öne çıkararak yerel düzeyde yeni sosyal politika üretimini zorunlu kılmıştır. Bu çalışma, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından yönetilen büyükşehir ve il belediyelerinde kadına yönelik sosyal hizmet politikalarını bütüncül bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma nitel araştırma desenine dayalı olarak tasarlanmıştır. Veri toplama sürecinde belediyelere ait faaliyet raporları, stratejik planlar, kadın birimleri yayınları ve resmî hizmet tanıtım metinleri doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Toplam 33 doküman tematik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiş ve kodlama süreci Excel yazılımıyla yürütülmüştür. Analiz sonucunda koruyucu ve önleyici destek hizmetleri, sosyal destek ve güçlendirme, eğitim ve kapasite geliştirme, istihdam ve ekonomik katılım, kurumsal cinsiyet eşitliği ve katılımcı yönetim olmak üzere altı ana tema belirlenmiştir. Bulgular, CHP'li belediyelerde kadına yönelik sosyal hizmetlerin yüksek düzeyde görünür olduğunu, politika belgelerinde önceliklendirildiğini ve önemli ölçüde kurumsallaştığını göstermektedir. Özellikle şiddetle mücadele, kadın danışma merkezleri, eşitlik eylem planları ve kadın istihdamını destekleyen uygulamalar öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, hizmetlerin belediyeler arasında kapasite farklılıkları gösterdiği ve uygulamada sürdürülebilirlik sorunlarının bulunduğu saptanmıştır. Çalışma, yerel yönetimlerde kadın odaklı sosyal politikaların güçlendirilmesine yönelik politika yapıcılara ve araştırmacılara yol gösterici öneriler sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sosyal hizmet, sosyal politika, kadın, toplumsal cinsiyet eşitliği, belediyeler, doküman analizi.

ABSTRACT

In the modern world order, the transformation of individuals' hierarchy of needs driven by economic and technological developments has put forward the concept of the social state and social municipalism, necessitating the production of new social policies at the local level. The purpose of this study is to examine social service policies toward women, implemented by metropolitan and provincial municipalities governed by the Republican People's Party (CHP) within a comprehensive analytical framework. The research was designed as a qualitative study. It employed document analysis to examine municipal activity reports, strategic plans, publications of women's units, and official service descriptions. A total of 33 documents were analyzed using thematic analysis, with the coding process conducted through Excel software. The analysis identified six main themes: protective and preventive support services, social support and empowerment, education and capacity building, employment and economic participation, institutional gender equality and participatory governance. The findings indicate that women-oriented social services in CHP-led municipalities are highly visible, prioritized in policy documents, and largely institutionalized. In particular, policies addressing violence against women, women's counseling centers, local gender equality action plans, and employment-oriented initiatives stand out. However, the study also reveals variations in institutional capacity across municipalities and challenges related to the sustainability of service implementation. Overall, the findings provide policy-relevant insights for strengthening gender-sensitive social service practices at the local government level and contribute to the academic literature on local social policy and gender equality.

Keywords: Social service, social policy, woman, gender equality, municipalities, document analysis.

GİRİŞ

Sosyal devlet anlayışı çerçevesinde ekonomik kalkınma ve toplumsal refahın artırılması, sosyal sorunların çözümünde yalnızca merkezi yönetim politikalarıyla değil, yerel yönetimler ve çok aktörlü yönetim mekanizmalarıyla ele alınması gereken bir alan olarak öne çıkmaktadır (Şimşek ve Altun, 2020). Bu çerçevede, toplumsal eşitsizliklerin en belirgin biçimde deneyimlendiği gruplardan biri olan kadınlara yönelik sosyal hizmetler, yerel yönetimlerin sosyal devlet ilkesini somutlaştırdığı ve sosyal refahı doğrudan etkileyen temel müdahale alanlarından biri haline gelmiştir (Gordon, 2012). Kadına yönelik sosyal politika tartışmaları; feminist sosyal politika yaklaşımları, refah devleti kuramları, yerel yönetim teorileri, kurumsal feminizm ve sosyal adalet perspektifleri gibi çeşitli kuramsal çerçevelere dayanmaktadır. Bu nedenle kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarını anlamlandırmak için ilgili kuramsal yaklaşımların kısaca ele alınması gerekmektedir.

Feminist sosyal politika anlayışı, sosyal refah sistemlerinin toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini nasıl yeniden ürettiğini veya dönüştürebildiğini analiz etmektedir. Feminist sosyal politikanın temel hedefi, sosyal hakların ve kaynakların cinsiyetler arası adil dağılımını sağlamaktır (Lewis, 1992; Orloff, 1993). Bu yaklaşım, geleneksel refah politikalarındaki “erkek ekmek kazanır” modelini eleştirerek bakım emeği, yeniden üretim hakları ve kadının ekonomik özerkliği gibi konuları görünür kılmaya çalışmaktadır (Lewis, 1992, s.162; Orloff, 1993). Refah devleti kuramları ise farklı ülkelerin sosyal politika düzeneklerini sınıflandırarak refahın nasıl sağlandığını açıklamayı amaçlamaktadır (Esping-Andersen, 1990). Bu kuramlar liberal, muhafazakâr ve sosyal demokratik rejimler gibi tipolojiler tanımlamış; sosyal vatandaşlık hakları, metalaşmadan çıkarma (decommodification) düzeyi ve toplumsal tabakalaşma gibi boyutları vurgulayarak refah rejimlerinin bireyleri piyasaya bağımlılıktan ne ölçüde kurtardığını tartışmıştır (Marshall ve Bottomore, 1950; Esping-Andersen, 1990). Bu teorik yaklaşımlar, sosyal hizmet politikalarının merkezi refah rejimleri dışında yerel düzeyde nasıl üretildiği, uygulandığı ve dönüştürüldüğü bağlamında da ele alınmasını gerektirmektedir.

Yerel yönetim teorileri, karar alma ve hizmet sunum süreçlerinde merkeziyetçi olmayan, katılımcı ve çok aktörlü yapıları ön plana çıkarmaktadır. Bu yaklaşıma göre yerel yönetimler, merkezi idareye kıyasla vatandaşların gereksinimlerine daha duyarlı politikalar geliştirebilir (Stoker, 1998). Özellikle yönetim kavramı, yerel düzeyde kamu, özel sektör ve sivil toplum aktörleri arasındaki ağların önemine işaret ederken, hiyerarşi yerine yatay ilişkilere dayalı kolektif eylem mekanizmalarını tanımlamaktadır (Rhodes, 1996). Kurumsal feminizm, feminist politika ilkelerinin devlet kurumları ve yerel yönetimler içerisinde kurumsallaşmasını inceleyen bir çerçevedir (Hernes, 1987). Bu perspektif, kadınların güçlenmesini hedefleyen mekanizmaların (örneğin kadın birimleri, eşitlik komisyonları veya femokrat olarak adlandırılan kadın bürokratlar) kamusal yapılar içinde nasıl tesis edildiğini ve kadın hareketinin kazanımlarının resmî politikalara nasıl yansıdığını açıklamaktadır (McBride ve Mazur, 2010). Son olarak sosyal adalet yaklaşımları, toplumsal kaynakların ve fırsatların hakkaniyetli dağılımı ile çeşitli grupların eşit katılımını vurgulamaktadır (Rawls, 1971; Fraser, 1997). Bu yaklaşımlar; dağıtım adaleti (gelir, hizmet ve refahın adil paylaşımı), tanınma adaleti (toplumsal grupların kimlik ve ihtiyaçlarına saygı) ve katılım adaleti (karar süreçlerine eşit katılım) gibi boyutlar etrafında şekillenerek kırılgan grupların (özellikle kadınların) desteklenmesi gerektiğini savunmaktadır (Fraser, 1997; Sen, 2009; Macleod, 2015). Böylece kuramsal olarak kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarını analiz ederken hem refah devletinin yapısal dinamikleri hem de toplumsal cinsiyet eşitliğine dair normatif ilkeler göz önünde bulundurulmaktadır (Lewis, 1992; Rawls, 1971). Bu teoriler, kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının hem tasarımı hem de uygulama süreçlerinde ortaya çıkan dinamikleri anlamak için önemli bir temel oluşturmaktadır.

Ulusal ve uluslararası literatür, kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının gelişimi ve mevcut durumuna dair zengin bir birikim sunmakla birlikte, bazı önemli boşluklara işaret etmektedir.

Uluslararası literatürde 1995 Pekin Deklarasyonu sonrası dönemde birçok ülkede toplumsal cinsiyet eşitliğinin anaakımlaştırılması (gender mainstreaming) stratejisi benimsenmiş, yerel yönetimler düzeyinde kadın haklarını güçlendirmeye yönelik politikalar yaygınlaşmıştır (True ve Mintrom, 2001; Squires, 2007). Ancak mevcut çalışmalar, toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının uygulamada sıklıkla sınırlı kaldığını, sembolik düzeyde benimsendiğini veya kurumsal dirençle karşılaştığını göstermektedir (Benschop ve Verloo, 2006; Mergaert ve Lombardo, 2014). Örneğin Avrupa Birliği bağlamında yapılan araştırmalar, bürokratik kurumlardaki yerleşik kalıplar ve siyasi irade eksikliği nedeniyle cinsiyet eşitliği perspektifinin çoğu zaman söylem düzeyinde kaldığını ortaya koymuştur (Mergaert ve Lombardo, 2014; Freidenvall ve Ramberg, 2021). İskandinav ülkeleri gibi eşitlik konusunda ilerici kabul edilen yerel yönetimlerde bile, “zaten eşitlik sağlandı” yönündeki rehabet ve diğer politik önceliklerin rekabeti gibi etkenlerin, toplumsal cinsiyet politikalarının tam uygulanmasını engellediği vurgulanmaktadır (Freidenvall ve Ramberg, 2021). Dolayısıyla uluslararası literatürde, kadın odaklı sosyal politikaların tasarım ve uygulanmasında uygulama boşlukları olduğu sıklıkla rapor edilmiş; gerçek dönüşüm için yasal çerçeve kadar, kurumsal kapasite, siyasi irade ve feminist aktörlerin baskısı gibi unsurların kritik olduğu ileri sürülmüştür (Htun ve Weldon, 2012; Benschop ve Verloo, 2006).

Uluslararası literatürde ortaya konan bu bulgulara paralel olarak, Türkiye literatüründe de doğrudan kadınlara yönelik sosyal hizmetler konusunda son yıllarda yapılan çalışmalar artmaktadır. Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinliği bakımından OECD ülkeleri arasında alt sıralarda yer almakta; kadınların işgücüne katılımı ve karar alma mekanizmalarındaki temsili düşük seyretmektedir (OECD, 2019). Nitekim 2019 yılında yayımlanan bir OECD raporuna göre Türkiye, kadın istihdam oranı ve üst düzey kadın bürokrat sayısında OECD ortalamasının gerisindedir. Ayrımcı kurumlar kadınların eğitime, istihdama, sağlığa ve karar alma süreçlerine erişimini kısıtlayarak toplumsal cinsiyet uçurumunu derinleştirmektedir (OECD, 2019). Bu genel arka plan doğrultusunda, merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasındaki rolü de tartışma konusu olmuştur (Biricikoğlu, 2020). Özellikle 2006’da başlatılan “Kadın Dostu Kentler” programı ve Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı’nın belediyeler tarafından imzalanması gibi girişimler, yerel düzeyde kurumsal taahhütlerin artmasına yol açmıştır (Biricikoğlu, 2020, s.23-25). Ancak mevcut araştırmalar bu taahhütlerin uygulamaya tam olarak yansımadığına işaret etmektedir. Örneğin, Avrupa Eşitlik Şartı’nı imzalayan bazı büyükşehir ve il belediyelerinin faaliyet raporlarını inceleyen bir çalışma, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini bütüncül bir bakışla ele almadığını ve şartı imzalamak ile somut eşitlik politikaları arasında doğrusal bir ilişki bulunmadığını ortaya koymuştur (Biricikoğlu, 2020, s.45-47). Bu bulgu, uluslararası düzeyde gözlenen uygulama boşluğu olgusunun Türkiye’de de geçerli olabildiğini göstermektedir. Benzer şekilde, Türkiye’deki belediyelerin kadınlara yönelik hizmetleri üzerine bir derleme çalışması, hemen her belediyede çok sayıda kadın odaklı hizmet sunulduğunu

ancak bu hizmetlerin niteliğinin tartışmalı olduğunu belirtmektedir (Yücel ve Kutlar, 2020). Söz konusu çalışma, belediyelerin kadınlara sunduğu hizmetlerin çoğunlukla kadınların toplum içindeki statüsünü ve ekonomik yaşamda yer almasını güçlendirmekten ziyade, kadına atfedilen geleneksel aile içi rol ve sorumlulukları pekiştirdiğini saptamıştır (Yücel ve Kutlar, 2020, s.47-50). Örneğin birçok belediye, kadınları güçlendirici istihdam veya eğitim projeleri yerine, kreş, yaşlı ve engelli bakımevi, hobi kursları gibi kadının aile içi bakım rolünü destekleyen faaliyetleri “kadın hizmeti” olarak sunmaktadır (Bayraktar, 2017; Yücel ve Kutlar, 2020). Kadınların temel ihtiyaçlarına odaklanmak yerine onların “aileyi ayakta tutma” misyonuna uygun projelerin ön planda olması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaktan ziyade geleneksel işbölümünü yeniden üretebilmektedir (Bayraktar, 2017, s.12-15; Yücel ve Kutlar, 2020).

Literatürdeki bir diğer eleştiri, yerel düzeydeki politikaların kanıta dayalı olmaktan uzak olabildiğine yöneliktir. Yapılan bazı araştırmalar, pek çok belediyenin sosyal destek politikalarını tasarlarken yararlanıcı konumundaki kadınların ihtiyaç ve taleplerine dair saha araştırması yapmadığını, başka bir deyişle politikaların çoğunlukla kadınların gerçek gereksinimlerine dayanmadan planlandığını ortaya koymuştur (Yavuz, 2015). Bu durum, yerel hizmet sunumunun etkililiğini sınırlarken kadınların kent yaşamına eşit katılımını destekleme hedefinin gerçekleşmesini de zorlaştırmaktadır (Yavuz, 2015; Kümbetoğlu, 2001). Öte yandan, son yıllarda bazı büyükşehir belediyelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği birimleri kurulması, kadın danışma merkezleri açılması, bütçelerin toplumsal cinsiyet perspektifiyle hazırlanması gibi iyi uygulama örnekleri de dikkat çekmektedir (Kadıköylü, 2022). Nitekim İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin 2010’lar boyunca sunduğu kadın hizmetlerini karşılaştırmalı olarak inceleyen bir tez çalışması, farklı siyasal yaklaşımlar nedeniyle kadın refahına yönelik hizmetlerin kapsam ve niteliğinde belirgin farklar oluştuğunu; sosyal demokrat bir yönetim anlayışına sahip belediyelerde kadın politikalarının daha kapsamlı ve kurumsallaşmış biçimde ele alındığını ima etmektedir (Kadıköylü, 2022, s.52-55). Benzer şekilde, dört büyükşehir belediyesinin (ikisi muhalefet, ikisi iktidar partisine ait) stratejik plan ve faaliyet raporlarını değerlendiren güncel bir çalışma, kadın dostu kent vizyonunun benimsenme düzeyinin siyasal ideolojiye göre değişebildiğini ve CHP’li belediyelerin kadınların kentsel yaşam kalitesini artırmaya dönük hizmetlerde yenilikçi politikalar geliştirdiğini öne sürmüştür (Biter, 2025, s.20-25). Bu bulgular, yerel kadın politikalarının literatürde yeterince incelenmemiş boyutlarından biri olan siyasal parti farkları ve kurumsal yaklaşımların önemine işaret etmektedir. Özellikle CHP’li belediyeler gibi kendini sosyal demokrat olarak konumlandıran yerel yönetimlerde, kadın odaklı sosyal hizmetlerin nasıl yapılandığı ve hangi kurumsal mekanizmalar aracılığıyla yürütüldüğü, literatürde tam anlamıyla yanıt bulmuş değildir (Yücel ve Kutlar, 2020; Biricikoğlu, 2020). Bu literatür bulguları, yerel düzeyde kadın politikalarının kapsamı, niteliği ve kurumsallaşma düzeyinin daha derinlemesine incelenmesi gerektiğini göstermektedir.

Yapılan çalışma, kadınlara yönelik yerel sosyal hizmet politikalarını analiz ederken feminist sosyal politika yaklaşımı ve kurumsal feminizm literatüründen yararlanmaktadır. Feminist sosyal politika yaklaşımı, sosyal hizmetlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üretme veya dönüştürme potansiyeline odaklanırken (Lewis, 1992; Orloff, 1993), kurumsal feminizm yaklaşımı kadın politikalarının yerel yönetim yapıları içinde nasıl kurumsallaştığını açıklamaktadır (McBride ve Mazur, 2010). Bu yaklaşımlar, çalışmada elde edilen bulguların yorumlanmasında önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır.

Bu çalışmanın literatüre sağlayacağı özgün katkı bu noktada ortaya çıkmaktadır. Araştırma, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından yönetilen büyükşehir belediyelerine odaklanarak, kadın politikalarının bu belediyelerde ne ölçüde görünür, öncelikli ve kurumsallaşmış olduğunu bütüncül bir yaklaşımla incelemektedir. Tarihsel olarak “toplumcu-sosyal belediyecilik” geleneğinden gelen sosyal adalet anlayışı sayesinde kadın refahını artırıcı hizmetlerin sistematik bir biçimde hayata geçirildiği yönündeki argüman (Hernes, 1987; Kadıköylü, 2022), CHP’li büyükşehir belediyeleriyle ilgili bu çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Nitekim 1970’lerden itibaren sosyal demokrat yerel yönetimler kent yoksulluğu, sosyal yardım ve toplumsal eşitlik konularında yenilikçi politikalar uygulamış; günümüzde de birçok CHP’li büyükşehir belediyesi bünyesinde “eşitlik birimleri” kurulması, kadın sığınma evleri açılması, kadın emeğini destekleyen projelerin geliştirilmesi gibi uygulamalarla öne çıkmıştır (Bayraktar, 2017; Biter, 2025). Yapılan çalışma, bu gözlemleri CHP’li büyükşehir belediyelerinin kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarını kuramsal çerçeve ve literatür bulguları ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırma sorusu şöyle ifade edilebilir: “CHP yönetimindeki büyükşehir belediyelerinde kadına yönelik sosyal hizmet politikaları nasıl şekillenmekte ve bu politikalar, kadın refahını görünür kılma, önceliklendirme ve kurumsallaştırma açısından ne ölçüde geliştirilmektedir?” Bu soruya verilecek yanıt, yerel düzeyde kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının kapsamı ve kurumsal yapısına ilişkin bir değerlendirme sunarken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının mevcut durumunu ortaya koymaktadır.

AMAÇ

Araştırmanın temel amacı, CHP tarafından yönetilen büyükşehir belediyelerinde kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının kapsamını, öncelik alanlarını ve kurumsallaşma düzeyini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, ilgili büyükşehir belediyelerinin en güncel faaliyet raporları, stratejik planları, kadın birimleri yayınları ve benzeri dokümanlar nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Böylece hem literatürde tespit edilen boşlukların doldurulması hem de yerel sosyal hizmet politikaları bağlamında kadın refahının kurumsal düzeyde nasıl ele alındığına dair somut veriler elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu çalışma, genel refah devleti söylemleri ile yerel pratikler arasındaki ilişkiyi kadın

odaklı bir perspektifle ortaya koyarak literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak elde edilen bulguların, yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği politikasının güçlendirilmesi ve sosyal adalet ilkelerinin hayata geçirilmesi yönünde politika yapıcılara yol gösterici olması beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla tasarlanmış olup veri toplama ve çözümleme sürecinde doküman analizi ve tematik analiz teknikleri birlikte kullanılmıştır. Nitel doküman analizi kurumsal politika belgeleri, faaliyet raporları ve resmî yayınlar üzerinden yönetsel önceliklerin ve politika yönelimlerinin incelenmesine olanak sağlayan yerleşik bir yöntemdir (Bowen, 2009). Kadına yönelik sosyal hizmet politikalarının belediyelerin resmî metinlerinde nasıl çerçvelendiğini ortaya koymak amaçlandığı için yöntem olarak doküman temelli analiz tercih edilmiştir. Bu yöntemde belgeler yalnızca bilgi kaynağı değil, aynı zamanda kurumsal öncelikleri ve politika söylemini yansıtan metinler olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle faaliyet raporları, stratejik planlar ve kadınlara yönelik hizmet yayınları araştırmanın temel veri setini oluşturmuştur.

Bu çalışmada örneklem, amaçlı örnekleme yaklaşımı doğrultusunda belirlenmiş olup CHP tarafından yönetilen büyükşehir belediyelerinden oluşmaktadır. Araştırmanın amacı, belediyelerin kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin sunum süreçlerini derinlemesine incelemek olduğundan, bilgi zenginliği sunan ve uygulamaları kapsamlı biçimde analiz etmeye olanak tanıyan bu belediyelerin seçilmesi uygun görülmüştür. Ön inceleme kapsamında farklı belediyelerin mevcut politika ve faaliyetleri dokümanlar üzerinden taranmış; kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarını kurumsal olarak yapılandırmış olmaları nedeniyle bu belediyeler araştırmanın analiz birimi olarak belirlenmiştir. Bu seçim, karşılaştırma yapma amacı taşımamaktadır.

Araştırma Materyali ve Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada araştırma materyali olarak yalnızca CHP'ye ait büyükşehir belediyelerine ait dokümanlar incelenmiştir. Burada kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının kurumsallaşmış, görünürlüğü yüksek ve düzenli dokümante edilmiş olması etkili olmuştur. 31 Mart 2024 yılındaki mahalli idareler seçiminde CHP'den aday olup seçimleri kazanan büyükşehir belediye başkanlarına ve bu büyükşehir belediyelerinin resmi internet sayfalarından kadınlara yönelik sosyal politikalarla ilgili ulaşılan dokümanlara Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Büyükşehir Belediyeleri ve İlgili Dokümanlar

Büyükşehir Belediyeleri	Dokümanlar
Ankara Büyükşehir Belediyesi	Dergi ve Bülten
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Hizmet Tanıtım Metni
İzmir Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan, Kadın Danışma Hizmet Metni
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan, Çalıştay ve Eylem Raporu
Bursa Büyükşehir Belediyesi	Kadın ve Aile Hizmetleri Yayınları
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan
Denizli Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan
Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan
Manisa Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan
Mersin Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Eylem Planı
Muğla Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan, Kadın Dergileri
Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu, Stratejik Plan
Adana Büyükşehir Belediyesi	Faaliyet Raporu

Bu çalışmada CHP tarafından yönetilen büyükşehir belediyelerinin kadın refahına ve sosyal hizmetlere ilişkin 2024 yılı faaliyet raporları¹, en güncel stratejik planları, bültenleri, dergileri ve resmî süreli yayınları araştırma materyali olarak kullanılmıştır. Öncelikle CHP tarafından yönetilen büyükşehir belediyelerinin listesine <https://chp.org.tr/> adresinden erişim sağlanmıştır. Buradan ulaşılan her büyükşehir belediyesinin kendi resmi internet adreslerine tek tek gidilerek ilgili dokümanlar taranmıştır. Bu adreslerde yapılan tarama sonucunda kadınlarla ilgili CHP büyükşehir belediyelerine ait toplam 33 dosya elde edilmiş ve bu dosyalar doküman analizine tabi tutulmuştur. Analiz edilen dokümanlar toplamda yaklaşık 4426 sayfadan oluşmaktadır. Bu dokümanlar faaliyet raporları (3078 sayfa), stratejik planlar (916 sayfa), bültenler, dergiler, eylem ve çalıştay raporları (421 sayfa) ile kurumsal internet sayfası içeriklerinden (11 Microsoft Word sayfası) oluşmaktadır. Doküman hacminin genişliği, kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin farklı boyutlarının ayrıntılı biçimde incelenmesine olanak sağlamıştır.

Veri toplama sürecinde yanlılığı azaltmak amacıyla tüm dokümanlar belirli anahtar kavramlar (kadın, sosyal hizmet, toplumsal cinsiyet, eşitlik, şiddet, istihdam) üzerinden sistematik olarak taranmış ve her büyükşehir belediyesi dokümanı için aynı tarama prosedürü uygulanmıştır. Dokümanlara erişim ve seçim süreci 2025 yılı Aralık ayı sonunda tamamlanmış olup, analiz kapsamına alınan tüm belgeler aynı kriterler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bazı büyükşehir belediyelerinde faaliyet raporları mevcutken, bazı belediyelerde kadınlara yönelik ayrı dokümanlar mevcut olması nedeniyle bunların tümü tematik analize dahil edilmiştir. Bazı belediyelerde kadın refahına yönelik hizmetler, resmî kurumsal web sayfalarında yayımlanan hizmet tanıtım metinleri aracılığıyla sunulduğundan, erişilebilir olan bu metinler de analiz materyaline dahil edilmiştir.

¹ Veri toplama esnasında büyükşehir belediyelerinin 2025 yılı faaliyet raporları henüz yayınlanmamıştır.

Veri toplama ve doküman okuma süreci, Eylül 2025 ile Aralık 2025 tarihleri arasında olmak üzere yaklaşık 3 ayda gerçekleştirilmiştir. Dokümanlara belediyelerin resmî internet siteleri üzerinden erişilmiş ve yalnızca kamuya açık belgeler analiz kapsamına dahil edilmiştir. Politika dokümanlarının seçiminde;

- Kadınlara yönelik sosyal hizmetler veya sosyal hizmet politikaları içeriği barındırması,
- Belediyelere ait resmî kurumsal belge olması,
- Güncel politika dönemini yansıtmaması kriterleri esas alınmıştır.

Çalışmada yalnızca 31 Mart 2024 mahalli idareler seçimleri sonucunda CHP tarafından yönetilen büyükşehir belediyeleri dikkate alınmış; farklı siyasi partilere ait belediyeler kapsam dışında bırakılmıştır. Kadınlara ilgili olmayan tüm dokümanlar analiz dışında bırakılmıştır. Doküman analizinde en güncel dokümanlara odaklanılmasının temel gerekçesi, faaliyet raporlarının ilgili yıl itibarıyla büyükşehir belediyelerinin sosyal hizmetlerdeki önceliklerini, kurumsal yönelimlerini ve kadın refahına ilişkin uygulamalarını bütüncül ve ayrıntılı biçimde yansıtmalarıdır. Çalışmanın amacı, zaman içerisindeki politika değişimini analiz etmek yerine mevcut yerel yönetim pratiklerinde kadın refahının nasıl ele alındığını ortaya koymak olduğu için tek yıllık ancak kapsamlı dokümanlara odaklanmak metodolojik olarak tercih edilmiştir.

Dokümanların analizinde tematik analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Kodlama sürecinde öncelikle literatür ve araştırma amacı doğrultusunda bir başlangıç kod listesi oluşturulmuş (hizmet türleri, hedef gruplar, kurumsal yapılar, destek mekanizmaları, politika araçları, toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu), ardından doküman seti incelendikçe yeni kodlar eklenerek kod listesi geliştirilmiştir. 33 doküman alfabetik olarak sıralanarak her birisi D1, D2, D3 şeklinde kodlanmış ve gerektiğinde bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Kodlama sürecinde tüm dokümanlar aynı analiz yönergesi doğrultusunda incelenmiş olup, bu yönerge kapsamında kadınlara yönelik hizmet türleri, hizmetlerin hedef kitlesi, sunulan sosyal hizmetlere ilişkin mekanizmaları, kurumsal yapılanma ve organizasyonel birimler, toplumsal cinsiyet eşitliği söylemi dikkate alınmıştır. Kodlama sürecinin güvenilirliğini artırmak amacıyla kodların bir bölümü, ikinci bir araştırmacı ile birlikte gözden geçirilmiş, kodlar karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar tartışılmış ve nihai kodlar üzerinde uzlaşmaya varılmıştır.

Verilerin Analizi

Dokümanlardan ulaşılan veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Tematik analiz, metinlerde tekrar eden anlam örüntülerini ve konu kümelerini sistematik biçimde ortaya çıkarmaya yarayan yaygın bir nitel analiz tekniğidir (Braun ve Clarke, 2006). Analiz sürecinde tüm dokümanlar birkaç kez okunmuş; kadınlara yönelik hizmet türleri, hedef gruplar, kurumsal yapılar, destek mekanizmaları ve politika araçlarına ilişkin ifadeler açık kodlama ile işaretlenmiştir. Kodlama süreci Excel tablosu

üzerinden yürütülmüş, her doküman kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin anlatıldığı sayfalar düzeyinde taranarak ilgili ifadeler kodlara dönüştürülmüş ve benzer kodlar daha sonra temalar altında birleştirilmiştir. Tüm temalar her dokümanda sayım yöntemi kullanılarak frekans istatistikleriyle belirtilmiştir. Bulgulardaki frekans değerleri, ilgili temanın kaç farklı dokümanda yer aldığını göstermektedir. Frekanslar, kelime sayısına dayalı nicel ölçüm olmayıp doküman temelli tekrar sıklığını ifade etmektedir. Örneğin bir temaya frekansın 18 olması, ilgili temanın 33 dokümandan 18'inde yer aldığını göstermektedir. Öte yandan büyükşehir belediyeleri tek tek karşılaştırmalı vaka olarak değil, bütüncül bir kurumsal politika alanı olarak değerlendirilmiştir. Burada amaç, belediyeler arası sıralama yapmak yerine CHP'li yerel yönetimlerde kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının ortak tematik örüntülerini ortaya koymaktır.

Araştırmacının çalışmadaki rolü; tüm veri toplama sürecini yürütmek, analiz sürecinde dokümanları bizzat okuyarak yorumlamak, bunlardan tümevarım yaklaşımıyla hareketle kod, kategori ve temaları oluşturmaktır. Bu nedenle analiz sürecinde araştırmacı öznelliğinin farkında olup yorumlar doğrudan veri alıntıları ile desteklenmiştir. Araştırmacının kadın çalışmaları ve yerel yönetim politikalarına ilişkin ön bilgisi analiz sürecine katkı sağlarken, bu durumun olası yanlılık üretmesini engellemek amacıyla kodlama süreci sistematik ve tekrar edilebilir biçimde yürütülmüştür.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmada geçerlik ve güvenirliliği artırmak amacıyla çeşitli stratejiler kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik ölçütleri inandırıcılık (credibility), aktarılabirlik (transferability), tutarlılık (dependability) ve teyit edilebilirlik (confirmability) olarak sıralanmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Bu çalışmada inandırıcılığı sağlamak için veri ve araştırmacı üçgenlemesi yapılmıştır. Veri üçgenlemesi sağlamak amacıyla farklı türde dokümanlar (faaliyet raporları, stratejik planlar, bültenler ve kurumsal internet içerikleri) birlikte analiz edilmiş ve bulgular farklı veri kaynakları üzerinden değerlendirilmiştir. Tutarlılık açısından analiz sürecinde dokümanlar birden fazla kez okunmuş ve kodlama süreci boyunca temalar düzenli olarak gözden geçirilerek tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacı üçgenlemesi kapsamında kodların bir bölümü ikinci bir uzman ile birlikte değerlendirilmiş, kodlar karşılaştırılarak tartışılmış ve nihai kodlar üzerinde uzlaşa sağlanmıştır. Teyit edilebilirliği artırmak amacıyla bulgular, dokümanlardan elde edilen doğrudan ifadelerle desteklenmiştir. Son olarak aktarılabirliği sağlamak amacıyla araştırma kapsamı, örneklem özellikleri ve veri kaynakları ayrıntılı biçimde tanımlanmış, böylece benzer bağlamlarda yapılacak çalışmalar için karşılaştırma imkânı sunulmuştur.

BULGULAR

Dokümanların bütüncül tematik analizi sonucunda, CHP'li büyükşehir belediyelerinde kadına yönelik sosyal hizmet politikalarının altı ana tema etrafında yapılandığı görülmüştür. Bu temalar koruyucu ve

önleyici destek hizmetleri, sosyal destek ve sosyal güçlendirme, eğitim ve kapasite geliştirme uygulamaları, ekonomik katılım ve istihdam politikaları, kurumsal cinsiyet eşitliği politikaları, katılımcı ve paydaş temelli yönetim başlıkları altında toplanmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Dokümanlardan Elde Edilen Kod, Kategori ve Temalara İlişkin Bulgular

Temalar	Kategoriler	Kodlar	Açıklamalar	Doküman Sayısı (f)
Koruyucu ve Önleyici Destek Hizmetleri	Şiddet ve kriz desteği	Kadın danışma merkezi	Danışma birimi, başvuru hattı	18
		Şiddet destek hizmeti	Psikososyal ve hukuki destek hizmetleri	23
		Sığınma / konukevi	Kadın konukevi	11
		Kriz yönlendirme	Kolluk-STK yönlendirme	13
Sosyal Destek ve Sosyal Güçlendirme	Ekonomik destek	Ayni-nakdi destek	Kadın / tek ebeveyn desteği	17
		Yoksulluk azaltma	Sosyal yardım programı	19
	Kırılgan gruplar	Dezavantajlı kadın	Öncelikli hedef grup	21
		Çocuk odaklı destekler	Kadın ve çocuklara bütüncül destek	17
Eğitim ve Geliştirme	Mesleki gelişim	Meslek edindirme	Kurs programları	20
		Girişimcilik eğitimi	Kooperatif / üretici destek	14
		Dijital beceri	Dijital eğitim	9
İstihdam ve Ekonomik Katılım	İstihdam	Kadın istihdamı	İş gücü katılımı	18
		Kooperatif	Kadın üretici yapıları	12
		Yerel üretim	Kadın üretim atölyeleri	13
Kurumsal Cinsiyet Eşitliği	Plan düzeyi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Stratejik plan hedefi	24
		Yerel eşitlik eylem planı	Resmi eşitlik planı	9
		Eşitlik birimi	Kurumsal yapı	15
Katılımcı ve Paydaş Temelli Yönetişim	Katılım	Kadın meclisi / platform	Katılımcı yapı	10
		Paydaş işbirliği	STK-üniversite-kamu	16

Tablo 2'den ulaşılan bulgular, büyükşehir belediyelerinin kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının kapsamının; koruyucu ve önleyici hizmetlerden sosyal destek ve güçlendirmeye, eğitim ve istihdam olanaklarından kurumsal eşitlik mekanizmalarına ve katılımcı yönetim uygulamalarına kadar çok boyutlu bir yapıda ele alındığını göstermektedir.

Bulgular, büyükşehir belediyelerinin kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarında bazı alanlara diğerlerine kıyasla daha yüksek öncelik verdiğini göstermektedir. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği (f=24), psikososyal ve hukuki destek hizmetleri (f=23), dezavantajlı kadınlara yönelik uygulamalar (f=21) ve meslek edindirme programları (f=20) en yoğun temsil edilen alanlar olarak öne çıkmaktadır.

Buna karşılık dijital beceri (f=9), yerel eşitlik eylem planları (f=9) ve kooperatif destekleri (f=12) gibi bazı uygulama alanlarının daha sınırlı ele alındığı görülmektedir.

Elde edilen bulgulara göre, kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin yalnızca hizmet sunumu düzeyinde kalmadığı, aynı zamanda belirli ölçülerde kurumsallaştığı görülmektedir. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin stratejik plan hedefleri, eylem raporları ve gerçekleştirilen faaliyetler içerisinde yer alması (f=24) ve bazı belediyelerde eşitlik birimlerinin oluşturulmuş olması (f=15), bu politikaların kurumsal düzeyde yapılandırılmaya başlandığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yerel eşitlik eylemleri ve planlarının daha sınırlı sayıda belgede yer alması (f=9), kurumsallaşmanın tüm belediyelerde aynı düzeyde gerçekleşmediğine işaret etmektedir. Bu durum, kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının bazı alanlarda kurumsal bir çerçeveye kavuştuğunu, ancak bu sürecin henüz yaygın ve yerleşik bir yapı sergilemediğini göstermektedir. Ayrıca katılımcı mekanizmalar (kadın meclisi/platformlar, f=10) ve paydaş işbirlikleri (f=16) gibi unsurlar, kurumsallaşmanın yalnızca bürokrasiyle sınırlı kalmayıp yönetim boyutunda da geliştiğini belirtmektedir.

Koruyucu ve Önleyici Destek Hizmetleri

Analiz edilen dokümanlarda en yüksek frekans yoğunluğuna sahip temalardan biri, kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet destek ve danışma hizmetleri, kriz müdahalesi ve konukevi/sığınma hizmetlerini içeren kategoride toplanmaktadır. Kadın danışma merkezleri, şiddet destek hatları, sığınma evleri ve çok disiplinli kriz destek mekanizmaları birçok belediye dokümanında doğrudan politika ve hizmet başlığı olarak yer almaktadır. Bu kategori, kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin koruyucu ve müdahaleci boyutunun kurumsallaştığını göstermektedir.

“Kadın Danışma Merkezi: Kadınların güçlenmesine yönelik bireysel ve grup çalışmaları, psiko-sosyal, hukuksal destek hizmetleri sunulmaktadır. ... Kadın Sığınma Evi, fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet gören kadınların çok yönlü güçlendirilmesi ve gelecek planı oluşturabilmelerini desteklemek amacı ile hizmet vermektedir.” (D6)

“Cinsel şiddete maruz bırakılan ve / veya cinsel şiddete uğrama tehdidi altında olan kadınlara yönelik, 7/24 hizmet esasına dayalı... psikososyal ve hukuksal danışmanlık hizmetleri sağlanmaktadır.” (D20)

Dokümanlarda bu hizmetlerin yalnızca başvuru kabul eden birimler olmadığı; psikososyal, hukuki ve yönlendirici destek mekanizmaları olarak tanımlandığı görülmektedir. Hizmet tanımları çoğu belgede prosedür, kapasite ve uzman personel vurgusu ile birlikte yer almaktadır. Bu durum, kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin sadece proje olarak değil, kurumsal hizmet modeli olarak konumlandırıldığını göstermektedir.

Sosyal Destek ve Sosyal Güçlendirme

Dokümanlarda frekans yoğunluğu en fazla öne çıkan bir diğer tema, kadınların sosyal ve ekonomik kırılganlığına yönelik sosyal destek ve güçlendirme hizmetleridir. Dokümanlarda kadınlar çoğu zaman dezavantajlı veya kırılgan grup içinde tanımlanmakta; aynı ve nakdi destekler, yoksulluğu azaltma ve çocuk odaklı destekler bu çerçevede yapılandırılmaktadır. Dezavantajların giderilmesinde sosyal yardımlar, güçlendirme ve destek mekanizmalarının birlikte ele alındığı görülmektedir.

“Kırılgan grupta yer alan kadınlar (özellikle kırsal bölgede yaşayan, yaş alan, yalnız yaşayan ve engelli) ile kız çocuklarının sosyal ve ekonomik alanda zayıf kalması.” (D21)

“Kadının güçlenmesine destek olmak amacıyla eğitim ve farkındalık hizmetleri, güçlendirme çalışmaları ve şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır.” (D2)

Bu temadaki kategoriler, belediye belgelerinde kadınların çoğu zaman sosyal risk ve kırılganlık çerçevesinde tanımlandığını göstermektedir. Metinlerde destek programları yalnızca yardım aktarımı olarak değil, güçlendirme ve sosyal hayata katılımı artırma aracı olarak ifade edilmektedir. Kadınlar kırsal, engelli, yaşlı ve yalnız yaşayan alt gruplarla birlikte anılmakta; bu da hedefleme yaklaşımının kesişimsel kurulduğunu göstermektedir.

Eğitim ve Geliştirme

Kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının önemli bir boyutunu eğitim, farkındalık ve beceri geliştirme programları oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, şiddetle mücadele ve yaşam becerileri konularında hem yararlanıcılara hem belediye personeline yönelik eğitimler düzenlendiği görülmektedir. Bu durum, sosyal hizmetlerle ilgili yaklaşımın yalnızca destek değil, kapasite artırma yönüyle de kurgulandığını göstermektedir.

“Rapor döneminde toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddetle mücadele ve kadın haklarına yönelik bilinçlendirici eğitimler verilmiş, farkındalık çalışmaları yapılmıştır.” (D2)

“Hobi atölyeleri ... sabun atölyesi, örgü atölyesi vb. atölyeler gerçekleştirilmiştir. Hizmet içi eğitimler ... toplumsal cinsiyet eşitliği, öfke kontrolü, kadına yönelik şiddet, kadın hakları vb. konularda personele eğitimler verilmiştir.” (D8)

“İBB Kadın Merkezlerinde kadın emeğine yönelik atölye çalışmaları yapılarak bu kapsamda çeşitli eğitimler verilmektedir. Kadınların hobi ve/veya profesyonel anlamda üretim gerçekleştirmeleri sağlanmaktadır.” (D17)

Eğitim ve farkındalık kategorisi altındaki kodlar, belediyelerin kadın politikalarını davranış değişimi ve bilinç artırma boyutuyla ele aldığını göstermektedir. Dokümanlarda hem hizmet yararlanıcılarına hem de belediye personeline yönelik eğitimler yer almaktadır. Eğitim başlıklarının toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddetle mücadele ve kadın hakları ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yapı, sosyal hizmetlerle ilgili yaklaşımın destek sunulması yanı sıra önleyici ve dönüştürücü yönler de taşıdığını göstermektedir.

İstihdam ve Ekonomik Katılım

Dokümanlarda tekrar eden bir diğer tema, kadınların ekonomik hayata katılımını destekleyen istihdam, üretim ve kooperatif temelli programlardır. Kadın kooperatifleri, üretim ve satış merkezleri, mesleki eğitim ve yerel üretim destekleri sosyal hizmet politikası ile entegre biçimde sunulmaktadır. Ekonomik güçlenme, sosyal destek yaklaşımının bir uzantısı olarak konumlandırılmaktadır.

“Kadın Kooperatifleri Üretim ve Satış Merkezleri ... kadın istihdamını artırmaya ve kadınların üretime katılımını desteklemeye yönelik hizmetler sunmak amacıyla...” (D6)

“Kadınların ... bireysel yetenek ve becerilerine göre toplumsal hayata katılımlarında uygun üretim ortamları için teşvik ve desteklemeler gerçekleştirilecek, kadına yönelik istihdam artırılacaktır.” (D21)

Bu tema altındaki kategoriler, ekonomik güçlenmenin belediye sosyal hizmetler çerçevesine entegre edildiğini göstermektedir. Belgelerde kadın istihdamı sosyal politika hedefi olarak açık biçimde yazılmakta ve üretim-satış merkezleri gibi kurumsal araçlarla desteklenmektedir. Ekonomik katılımın sosyal destekle birlikte onun tamamlayıcısı olarak kurgulandığı görülmektedir.

Kurumsal Cinsiyet Eşitliği

Birçok belediye dokümanında toplumsal cinsiyet eşitliği, stratejik plan ve eylem planı düzeyinde kurumsal politika hedefi olarak tanımlanmaktadır. Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEEP), eşitlik komisyonları ve kurumsal eşitlik hedefleri, kadın politikalarının yalnızca hizmet değil yönetim düzeyinde de yapılandırıldığını göstermektedir.

“Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu kuruldu... cinsiyet eşitliği politika ve hizmetlerinin mecliste odak politikalar oluşturması amaçlandı.” (D29, D30)

“Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEEP), kadınların ve kırılgan grupların sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi hayata eşit katılımını desteklemeye yönelik stratejik bir yol haritası olarak uygulanmaktadır.” (D7)

Kurumsal cinsiyet eşitliği kategorileri, kadın politikalarının yalnızca hizmet düzeyinde değil yönetsel ve planlama düzeyinde de kurumsallaştığını göstermektedir. Belgelerde eşitlik yaklaşımı stratejik plan, meclis komisyonu ve eylem planı araçlarıyla tanımlanmaktadır. Bu durum, kadın politikalarının proje bazlı değil kurumsal politika çerçevesi içinde ele alındığını göstermektedir.

Katılımcı ve Paydaş Temelli Yönetişim

Kadın politikalarının tasarım ve uygulanmasında STK, üniversite, meslek kuruluşları ve kadın örgütleri ile işbirliği mekanizmalarının kurulduğu görülmektedir. Çalıştaylar, komisyonlar ve paydaş toplantıları politika üretim sürecinin parçası olarak yer almaktadır.

“Kadın Meclisi Yürütme Kurulu Üyeleri ve Alt Çalışma Grubu Üyeleri akademiden ve sivil alandan paydaşları ile iş birliğinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları odağında olduğu çeşitli etkinlikler gerçekleştirdi.” (D20)

“İzmir Kent Konseyi ve çatısı altındaki meclisler ile çalışma grupları arasındaki organizasyonu, koordinasyonu, iletişimi ve eşgüdümü sağlamak ve bu çalışmalar için gereken mal, hizmet ve personel ihtiyaçlarını temin etmek üzere çalışmalar sürdürülmüştür.” (D22)

“Kurum içi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi verilmesi hususunda, İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı ile koordinasyon sağlanmış, eğitim planlanması yapılmıştır. Avrupa Birliği tarafından finanse edilen CEİDizler Projesi kapsamında uygulanan CEİDizler Hibe Programına, (Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzlemesi Projesi Faz III) paydaş olarak başvuru yapılmıştır.” (D30)

Bu kategori altında STK, üniversite, kent konseyi ve muhtar işbirliği vurgusu öne çıkmaktadır. Dokümanlarda kadın politikalarının çok paydaşlı koordinasyon yapısı içinde ele alındığı belirtilmektedir. Çalıştaylar, komisyonlar ve ortak platformlar politika üretim sürecinin parçası olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, yerel yönetim modelinin kadın politikalarına yansımış biçimi olarak değerlendirilebilir.

TARTIŞMA

Büyükşehir belediyelerinin kadınlara yönelik sunduğu sosyal hizmetlerde ilk tema, kadının fiziksel ve psikolojik güvenliğini sağlamaya yönelik koruyucu ve önleyici hizmetlerdir. Literatürde kadına yönelik şiddetle mücadelede belediyelerin sığınma evleri açma, danışma merkezleri kurma, hukuk ve psikososyal destek sunma gibi mekanizmalar geliştirmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Güneş ve Feriştah, 2021; Yılmaz, 2021; Sharifi vd., 2024). Örneğin Türkiye’de 5393 sayılı Kanun ile büyükşehir ve 100 bin üstü belediyelere kadın sığınmaevi açma yükümlülüğü getirilmiş, şiddet mağduru kadınlara geçici barınma, kreş imkanı, ayni yardımlar ve hukuki danışmanlık sağlanmaktadır. Sahada koordine hizmetlerin tek merkezden yürütülmesi de önerilmektedir (Yılmaz, 2021). CHP’li belediyeler, bu çerçevede kapsamlı destek vermektedir. Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kadın Dayanışma Evi’ni açarak barınma, psikososyal danışmanlık, hukuksal destek, mesleki eğitim ve istihdam yönelimli çalışmalar gibi çok boyutlu hizmetleri bir arada sunmaktadır. Bu yaklaşım, literatürde kadın odaklı sosyal hizmetlere ilişkin modellerini desteklemekte; şiddet sonrası kadınların bağımsız hayata geçiş sürecini bütüncül ele alması olumlu bulunmaktadır (Boles, 1989; McEwan, 2003; McDonald ve Dickerson, 2013). Ancak uygulamada kapasite sınırlamaları, başvuru araçlarının (ŞÖNİM, Alo183 vb.) erişim sorunları ve özellikle küçük ilçelerde hizmet sunumunda yetersizlikler sınırlılık olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bulgular, koruyucu ve önleyici hizmetlerin büyükşehir belediyelerinin faaliyetleri içerisinde en yüksek önceliğe sahip alanlardan biri olduğunu göstermektedir. Özellikle psikososyal ve hukuki destek hizmetlerinin yüksek frekansta yer alması (f=23), yerel yönetimlerin kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarını büyük ölçüde risk azaltma ve kriz müdahalesi yönünde yapılandırıldığını ortaya koymaktadır.

Kadınlara yönelik sosyal destek ve güçlendirme hizmetleri, kadınların toplumsal ağlara erişimini sağlamayı ve kendilerine güvenini artırmayı hedeflemektedir. Literatürde kadın kooperatifleri ve

üretim atölyeleri gibi modellerin kadınların toplumsal güçlenmesini desteklediği ancak ekonomik güçlenmenin sınırlı kaldığı vurgulanmıştır (Tesfay ve Tadele, 2013; Bharti, 2021; Şahankaya-Adar ve Dedeoğlu, 2023). Örneğin Türkiye’de kadınları ekonomik olarak güçlendiren ve sosyal gelişimlerini destekleyen, aynı zamanda halk arasında sosyal uyumu teşvik eden kadın kooperatifleri; sürdürülebilir iş modeli zorlukları, düzensiz gelir ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam etmesi gibi sınırlılıklarla karşı karşıyadır (Gültekin vd., 2024). Bir çalışmada Türkiye’deki kadın kooperatifleri üyeleriyle yapılan derinlemesine görüşmeler, ailevi kısıtlamalar ile devlet politikaları ve uygulamalarının kadınların kooperatiflerdeki ekonomik kalkınma hedeflerini zorlaştırdığını; sosyal sınıfın ise hem karşılaşılan zorlukları hem de kadınların sahip olduğu kaynakları ve geliştirdikleri stratejileri derinden şekillendirdiğini ortaya koymuştur (Uğur-Çınar vd., 2024). CHP’li belediyeler, sosyal destek ve güçlendirme bilince paralel olarak kadın dayanışma evleri, üretim atölyeleri ve sosyal ağ programları organize etmektedir. İstanbul’da “Kadın Emeği Üretim Atölyesi” merkezleri kurulmuş, aynı zamanda dezavantajlı kadınlara sosyal danışmanlık ve destek grupları sağlanmaktadır. Bu uygulamalar, literatürde önerilen katılımcı temelli güçlendirme modelleriyle uyumludur (Şahankaya-Adar ve Dedeoğlu, 2023). Güçlü yanları arasında, kadınların bir araya gelerek deneyim paylaşmasını sağlayan topluluklar oluşturulması ve kadın-erkek eşitliği bilincinin artırılması sayılabilir. Öte yandan, güçlenme faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin STK işbirliğine ve yeterli finansmana bağlı olması, belediyelerin bu alandaki kapasite eksikliği ve bazı bölgelerde talepleri karşılayacak yeterli altyapı olmaması sınırlılık doğurmaktadır. Ulaşılan bulgular, bu hizmet alanının da büyükşehir belediyesi politikalarında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Dezavantajlı kadınlara yönelik uygulamaların (f=21) ve sosyal yardım programlarının (f=19) yüksek düzeyde temsil edilmesi, sosyal destek politikalarının yerel düzeyde öncelikli bir müdahale alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık çocuk odaklı bütüncül desteklerin (f=17) daha sınırlı bir kapsamda ele alınması, bu alandaki hizmetlerin ikincil düzeyde kaldığını düşündürmektedir.

Yerel yönetimlerin kadınlara yönelik eğitim ve geliştirme politikaları, kadınların bilgi ve becerilerinin artırılmasına odaklanmaktadır. Literatürde belediyelerin ücretsiz mesleki kurslar, bilgisayar ve yabancı dil eğitimleri gibi programlar düzenlemesinin kadınların istihdam edilebilirliğini desteklediği belirtilmektedir (Atay, 2021; Ceciari, 2021; Alao vd., 2022). CHP’li belediyeler de kadınlara yönelik yaşam boyu öğrenme merkezleri, bilgisayar destekli kurslar ve beceri geliştirme atölyeleri sunmaktadır. Örneğin İstanbul’da mahalle evleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği atölyeleri düzenlenmekte, kadınlara yönelik dijital eğitim programları uygulanmaktadır. Bu tür girişimler, literatürde kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını kolaylaştıran kapasite geliştirme politikaları olarak değerlendirilmektedir (Debbarma ve Chinnadurai, 2023; Aslam vd., 2024). Ancak eğitim programlarına katılımı zaman ve ulaşım gibi engeller bulunabilmekte, ayrıca istihdam sonrası pazar ile işbirliği eksikliği program etkinliğini sınırlayabilmektedir. Eğitim ve gelişim faaliyetlerinin istihdam fırsatlarına dönüştürülmesi

konusundaki koordinasyon eksikliği, bu yaklaşımın en önemli zayıf yönlerinden biridir. Bununla birlikte frekans dağılımı incelendiğinde, meslek edindirme programlarının (f=20) görece yüksek bir önceliğe sahip olduğu, ancak dijital beceri eğitimlerinin (f=9) daha düşük düzeyde temsil edildiği görülmektedir. Bu durum, büyükşehir belediyelerinin kadınlara yönelik eğitim politikalarında geleneksel beceri kazandırma yaklaşımlarına öncelik verdiğini, yeni nesil dijital yetkinliklerin ise henüz yeterince önceliklendirilmediğini göstermektedir.

Kadınların işgücü piyasasına katılımı ve ekonomik bağımsızlıkları, sosyal hizmet politikalarında önemli bir temadır. Yerel yönetim literatüründe belediyelerin kadın kooperatiflerine destek vermesi, kadın girişimciliği teşvik etmesi ve kreş, gündüz bakımevi gibi hizmetlerle çalışma imkânı yaratması önerilmektedir (Yılmaz, 2021). Kadın istihdamına ilişkin araştırmalarda, belediyelerin kadın-erkek eşitliğini sağlayıcı hizmetleri koordine etmesiyle kadınların ekonomik hayata katılımı arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Chopra ve Ugalde, 2018; Ofem vd., 2024). CHP'li büyükşehirlerde de kadın kooperatifleri, kadın üreticilerin ürünlerini pazarlayabildiği mağaza ve platformlar kurulmaktadır. Nitekim İBB Kadın Konukevi'nin hizmetleri arasında meslek edindirme ve istihdama yönelik çalışmalar yer almakta, kadınlar için psikososyal ve meslek eğitimleri verilmektedir. Bu bütünsel yaklaşım, literatürde önerilen uyumlu hizmet modeliyle paraleldir. Ancak temel kentsel kamu hizmetlerinin yetersizliğinin, kadınların şehirde görünür olmaları ve sosyal hayata katılmalarını engellediği ortaya konulmuş ve şehirler geliştikçe, kadınların kentsel hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri daha olumlu hale geldiği belirlenmiştir (Cansever ve Negiz, 2025). Ancak bulgular, istihdam ve ekonomik katılım alanının büyükşehir belediyesi politikaları içerisinde sosyal destek ve koruyucu hizmetlere kıyasla daha sınırlı bir önceliğe sahip olduğunu göstermektedir. Kadın istihdamı (f=18) ve yerel üretim faaliyetlerinin (f=13) belirli bir düzeyde yer aldığı görülmekle birlikte, bu alanların genel politika çerçevesinde ikincil konumda kaldığı anlaşılmaktadır.

Yerel yönetimlerin kurumsal bünyesinde toplumsal cinsiyet eşitliği birimlerinin oluşturulması, bütçe ve planlamada eşitlikçi yaklaşımların benimsenmesi literatürde öne çıkmaktadır. Ertuğal ve Bağdadi (2023) ana muhalefet partili belediyelerde yerel eşitlik politikalarının, belediye başkanlarının ideolojik duruşları ve uzman katkıları ile şekillendiğini belirtmiş; güçlü bir ideolojik taahhüt olsa da merkezi hükümetin olumsuz tutumunun dönüşümsel adımları sınırlandırdığını göstermiştir. Araştırmalar, yerel yönetimlerin politikalarında toplumsal cinsiyet perspektifini anaakımlaştırarak hem hizmet kapasitesini artırmalarının hem de kadın-erkek katılımını yaygınlaştırmalarının gerekliliğini vurgulamaktadır (Şekerci ve Sumbas, 2024). Örneğin UCLG gibi uluslararası birlikler, yerel yönetimlerin kendi istihdam politikalarında kota uygulayabileceğini ve yönetim kademelerinde kadın temsiliyeti artırabileceğini belirtmektedir (Maguire, 2018; Prodip ve Ware, 2022). CHP'li belediyelerde de bu yönde adımlar atılmıştır. Çoğu büyükşehir belediyesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Birimi veya kadın çalışmaları

müdürlüğü bulunmakta, belediye stratejik planlarına eşitlik hedefleri konulmaktadır. Yerel Eşitlik Eylem Planları hazırlanarak her alanda kadın-erkek eşitliği ölçütleri belirlenmektedir. Bu kurumsal yapıların en güçlü yanı, bütün hizmet birimlerine cinsiyet eşitliği kriterleri yerleştirmeleri, farklı belediye birimlerinin işbirliği ile politika üretmeleridir. Bulgular aynı zamanda kurumsallaşma düzeyi ile politika önceliği arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Dokümanlarda toplumsal cinsiyet eşitliğinin yüksek frekansta yer alması (f=24) ve eşitlik birimlerinin varlığı (f=15), bu alanın büyükşehir belediyeleri tarafından kurumsal düzeyde önceliklendirildiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık yerel eşitlik eylem planlarının daha düşük frekansta temsil edilmesi (f=9), kurumsallaşmanın tüm belediyelerde aynı düzeyde derinleşmediğini göstermektedir. Diğer yandan, büyükşehirlerde zayıf yön olarak birimlerin gerekli mali özerkliğe ve uzman personele sahip olmaması, karar mekanizmalarında erkek egemenliği ve bürokratik direniş gösterilebilir. Merkezî otoriteyle çelişen politikaların uygulanmasındaki siyasi risk de dönüşüm potansiyelini azaltmaktadır (Ertuğal ve Bağdadi, 2023).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan doküman analizi sonucunda elde edilen bulgular, CHP'li büyükşehir belediyelerinde kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının kapsam, öncelik ve kurumsallaşma boyutları açısından belirli özellikler sergilediğini göstermektedir. Öncelikle kapsam açısından değerlendirildiğinde; belediyelerin koruyucu ve önleyici hizmetlerden sosyal destek ve güçlendirmeye, eğitim ve istihdam olanaklarından kurumsal eşitlik mekanizmalarına kadar çok boyutlu bir sosyal hizmet politikaları çerçevesi geliştirdiği görülmektedir. Bununla birlikte bulgular, öncelik düzeyi açısından sosyal destek ve koruyucu hizmetlerin daha baskın olduğunu; özellikle psikososyal ve hukuki destek hizmetleri ile dezavantajlı gruplara yönelik uygulamaların öne çıktığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık eğitim, istihdam ve özellikle dijital beceri gibi alanların daha sınırlı düzeyde temsil edildiği anlaşılmaktadır. Kurumsallaşma boyutunda ise toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerinin faaliyetlere, planlara ve raporlara yansıtıldığı ve belirli belediyelerde eşitlik birimlerinin oluşturulduğu görülmekle birlikte, yerel eşitlik eylem planlarının sınırlı düzeyde kalması kurumsallaşmanın homojen bir yapıya ulaşmadığını göstermektedir. Bu durum, özellikle kurumsallaşma düzeyi ve hizmet çeşitliliği açısından büyükşehir belediyeleri arasında farklılaşmaya yol açmaktadır.

Bu bulgular doğrultusunda, öncelikle sosyal destek ve koruyucu hizmetlerin yüksek önceliğe sahip olduğu mevcut yapı korunurken, eğitim, istihdam ve özellikle dijital beceri alanlarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu sayede kadınlara yönelik sosyal hizmetlere koruyucu nitelik yanı sıra dönüştürücü bir nitelik kazandırılabilir. İkinci olarak kurumsallaşma düzeyindeki farklılıkların azaltılması amacıyla yerel eşitlik eylem planlarının tüm belediyelerde yaygınlaştırılması ve bu planların bütçe ve uygulama süreçleriyle entegre edilmesi gerekmektedir. Üçüncü olarak bulgularda sınırlı düzeyde temsil edilen katılımcı mekanizmaların güçlendirilmesi amacıyla kadın sivil toplum kuruluşları ile işbirliklerinin

artırılması ve yerel düzeyde daha kapsayıcı yönetim modellerinin geliştirilmesi önerilmektedir. Son olarak belediyeler arasında gözlenen kapasite farklılıklarının azaltılması için özellikle düşük kaynaklı bölgelerde hizmet altyapısının güçlendirilmesi ve merkezi yönetimle koordinasyonun artırılması önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Bu çalışma, canlı insan veya hayvan deneklere yer verilmediği için etik kurul onayı gerektirmeyen araştırmalar kapsamındadır.

ARAŞTIRMACININ KATKI ORANI

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, N.T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin facebook tutumları ile akademik erteleme davranışları ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alao, A., Brink, R., Chigona, W., & Lwoga, E.T. (2022). Computer Technologies for Promoting Women Entrepreneurship Skills Capability and Improved Employability. In *Digital Transformation for Sustainability: ICT-supported Environmental Socio-economic Development* (pp. 81-117). Cham: Springer International Publishing.
- Aslam, A., Abidi, S.N.M., & Rizvi, S.S.A. (2024). Digital literacy and women's empowerment: Bridging the gender gap in technology for achieving sustainable development goals (SDGs). *Pakistan Journal of Gender Studies*, 24(2), 93-106.
- Atay, S. (2021). *Türkiye’de İstihdam Politikaları Kapsamında Meslek Edindirme Kursları: Eskişehir Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Benschop, Y., & Verloo, M. (2006). Sisyphus’ sisters: Can gender mainstreaming escape the genderedness of organizations?. *Journal of Gender Studies*, 15(1), 19-33.
- Bharti, N. (2021). Role of cooperatives in economic empowerment of women: A review of Indian experiences. *World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 17(4), 617-631.
- Biricikoğlu, H. (2020). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve belediyeler: Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı’nı imzalayan belediyeler üzerinden nitel bir inceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 29(2), 21-56.
- Biter, İ. T. (2025). Türkiye’de Belediyelerin Kentsel Hizmet Sunumu ve Yapabilirlikler Ekseninde Kadın Dostu Kent İdeali. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 34(1), 1-32.
- Boles, J. K. (1989). A policy of our own: Local feminist networks and social services for women and children. *Review of Policy Research*, 8(3), 638-647.
- Cansever, N., & Negiz, N. (2025). Urban development, public services, and women beneficiaries: Problem areas from women’s perspective. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 12(4), 1671-1692.

- Ceciarini, S. (2021). *Capacity building for gender equality at the local level: understanding the environment and learning from good practices*. The Hague: Capacity and Institution Building Working Group of United Cities and Local Governments (UCLG).
- Chopra, D., & Ugalde, A.C. (2018). Initiating women's empowerment; achieving gender equality: Interlinkages amongst social protection, infrastructure and public services. Background paper for Expert Group Meeting at Sixtythird session of the Commission on the Status of Women. New York: UN Women.
- Debbarma, A., & Chinnadurai, A. S. (2023). Empowering women through digital literacy and access to ICT in Tripura. *Research Journal of Advanced Engineering and Science*, 9(1), 5-9.
- Ertugal, E., & Bagdadi, I. (2023). Gender equality policies in Turkey's opposition municipalities: factors that impact policy-making according to gender advocates. *South European Society and Politics*, 28(3), 285-308.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Fraser, N. (1997). *Justice Interruptus: Critical Reflections on the "Postsocialist" Condition*. New York: Routledge.
- Freidenvall, L., & Ramberg, M. (2021). Implementing gender mainstreaming in Swedish model municipalities. *Politics & Gender*, 17(2), 265-292.
- Gordon, L. (Ed.). (2012). *Women, the state, and welfare*. University of Wisconsin Press.
- Gultekin, D., Yildirim, N., & Ozturk-Kilic, S. (2024). Empowering refugee and local women through social cooperatives: an unfinished success story in Southern Türkiye. *Social Enterprise Journal*, 20(5), 857-887.
- Güneş, A., & Feriştah, Y. (2021). The efficacy of Turkish metropolitan municipalities on combatting violence against women within the international and national legal framework. *Journal of International Women's Studies*, 22(12), 115-134.
- Hernes, H. (1987). *Welfare State and Woman Power: Essays in State Feminism*. Oslo: Norwegian University Press.

- Htun, M., & Weldon, S. L. (2012). The civic origins of progressive policy change: Combating violence against women in global perspective (1975-2005). *American Political Science Review*, 106(3), 548-569.
- Kadıköylü, E. (2022). *2010-2020 Yılları Arasında Yerel Yönetimlerin Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetleri: İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kümbetoğlu, B. (2001). Kentsel alan ve yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet. A. İlyasoğlu ve N. Akgökçe (Der.), *Yerli Bir Feminizme Doğru* içinde (ss.259-282). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lewis, J. (1992). Gender and the development of welfare regimes. *Journal of European Social Policy*, 2(3), 159-173.
- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Macleod, A.M. (2015). Amartya Sen on human rights in The Idea of Justice. *Philosophy & Social Criticism*, 41(1), 11-19.
- Maguire, S. (2018). Barriers to women entering parliament and local government. *Institute for Policy Research Report*. UK: University of Bath.
- Marshall, T.H., & Bottomore, T. (1950). *Citizenship and Social Class* (Vol. 11). New York: Cambridge.
- McBride, D.E., & Mazur, A.G. (2010). *The Politics of State Feminism: Innovation in Comparative Research*. Philadelphia: Temple University Press.
- McDonald, P.W., & Dickerson, S. (2013). Engendering independence while living with purpose: Women's lives after leaving abusive intimate partners. *Journal of Nursing Scholarship*, 45(4), 388-396.
- McEwan, C. (2003). 'Bringing government to the people': women, local governance and community participation in South Africa. *Geoforum*, 34(4), 469-481.
- Mergaert, L., & Lombardo, E. (2014). Resistance to implementing gender mainstreaming in EU research policy. *European Integration Online Papers*, 18(Special Issue 1), 1-21.
- OECD. (2019). *SIGI 2019 Global Report: Transforming Challenges into Opportunities*. Paris: OECD Publishing.

- Ofem, N.O., Bassey, A.L., Ebagu, T. E., Takim, T. O., & Okafor, R.N. (2024). Empowering women through microcredit: promoting gender equality and socio-economic progress in Calabar Municipality Local Government Area, Cross River State. *World Tourism Journal*, 2(1), 37-53.
- Orloff, A.S. (1993). Gender and the social rights of citizenship: The comparative analysis of gender relations and welfare states. *American Sociological Review*, 58(3), 303-328.
- Prodip, M. A., & Ware, H. (2022). Do gender quotas reduce gender inequality in the political decision-making process?. A comparative case of India and Bangladesh. In: E.V. Shabliy, K. Engerman & D. Kurochkin (Eds.), *Gender Equity: Global Policies and Perspectives on Advancing Social Justice* (pp.181-200). Bloomsbury Publishing PLC.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rhodes, R.A.W. (1996). The new governance: Governing without government. *Political Studies*, 44(4), 652-667.
- Sen, A. (2009). *The Idea of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sharifi, F., Talasaz, Z. H., & Larki, M. (2024). The establishment of shelters as a new paradigm towards struggling with violence against women: A literature review. *Journal of Family & Reproductive Health*, 18(1), 9.
- Stoker, G. (1998). Governance as theory: five propositions. *International Social Science Journal*, 50(155), 17-28.
- Şekerci, A.T., & Sumbas, A. (2024). Kadına duyarlı belediyecilik hizmetlerine dair iki farklı uygulama: Ankara ve Gaziantep Büyükşehir Belediyeleri. *Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 28-48.
- Şimşek, G., & Altun, F. (2020). Sosyal belediyecilikte sosyal hizmetlerin ve sosyal girişimci faaliyetlerin rolü. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(1), 55-61.
- Tesfay, A., & Tadele, H. (2013). The role of cooperatives in promoting socio-economic empowerment of women: Evidence from multipurpose cooperative societies in South-Eastern zone of Tigray, Ethiopia. *International Journal of Community Development*, 1(1), 1-11.

- Ugur-Cinar, M., Cinar, K., Onculer-Yayalar, E., & Akyuz, S. (2024). The political economy of women's cooperatives in Turkey: A social reproduction perspective. *Gender, Work & Organization*, 31(4), 1268-1289.
- Yavuz, Ö. (2015). *Kadınların Toplumsal Hayata Katılımında Yerel Yönetimlerin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, Ş. (2021). Yerel Yönetimlerde Kadına Yönelik Sosyal Politika ve Hizmetler. TESEV Değerlendirme Notları 2021/9. <https://www.tesev.org.tr/tr/research/yerel-yonetimlerdekadina-yonelik-sosyal-politika-ve-hizmetler/>
- Yücel, I., & Kutlar, İ. (2020). Türkiye’de yerel yönetimlerin kadınlara yönelik hizmetlerinin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 3(1), 151-169.